

eul\_wid: qwm-am

Ἀριστείδης ὁ ῥήτωρ · Aristides the Orator

## To Those Accusing of Not Practicing

Πρὸς τοὺς αἰτιωμένους ὅτι μὴ μελετῶ

**Period:** Ῥωμαϊκὴ Roman  
**Dialect:** Ἀττικίζουσα Atticizing  
**Domain:** Ῥητορικὴ Oratory  
**Format:** Λόγος Oration

- [25] Οὐκ ἀμφοτέρων ἄρα τῶν καιρῶν διήμαρτον, εἴπερ χάριεν μὲν ἦκοντα ἐκ τῆς ἀποδημίας δέξασθαι καὶ προσειπεῖν, ἄλλως τε καὶ ἀφ' ὧν συνευξάμεθα ἐπανήκοντα, εἴη δ' ἂν τι καὶ προπέμψαι ἅμα τῷ μέλει. σὺ δὲ τοῦτον ἦκειν τὸν καιρὸν ἀπέδωκας· ἐδεξάμεθα οὖν, ἐπειδὴ καὶ ὁ καιρὸς οὕτω συνῆγε. [25]
- 417 θεοῦ δέ, φησὶ Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὴν εὐθεῖα δὴ κέλευθος ἐλεῖν τὸ προκείμενον. καὶ δῆτα σοὶ μὲν πλεῖν ἡμῖν ἐξ οὐρίας τε καὶ ἐπὶ χρηστοῖς καὶ δευτέρων ἀμεινόνων ἀγγέλλεσθαι, ἡμῖν δ' αὖ τὰ ἡμέτερα ἐξ οὐρίας τε ἀγωνίζεσθαι καὶ ῥοθίῳ κώπῃ παρενεγκεῖν ἅπαντας Ἑλλήνας ὅσον πλεῖστον ἔξεστιν, Ἀσκληπιός τε προστάτης ἡμέτερος καὶ Ζεὺς ὁ πάντα νέμειν κύριος παρέχοι διὰ τέλους. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. μέτειμι δὲ ἐφ' ἕτερον προοίμιον κατὰ Στησίχορον. σκιαμαχεῖν μὲν οὖν πως οἶδ' ὅτι δεῖ, πρὸς οὓς γὰρ εἰρήσεται τὰ λεγόμενα οὐχ ἥκουσιν. ὥστε συμβαίνει ἅμα μὲν σχεδὸν ὥσπερ ἂν εἰς μάτην γίνεσθαι τοὺς λόγους, ἅμα δ' εἶναι σαφέστατον ὥς ὀρθῶς καὶ προσηκόντως εἰρήσονται. αὐτόθεν γὰρ που φανερόν ὅτι οὐ τὸ ἡμέτερον αἴτιον οὔτε νῦν οὔτε ἄλλοτε πώποτε σὺν θεοῖς εἰπεῖν, ἀλλ' ἢ τούτων περὶ πάντα συνήθης ῥαθυμία. σκεψώμεθα δὲ ὥσπερ ἀντωμοσίαν τινὰ ἢ γραφήν. ἀδικεῖν φασὶ με τὰς μελέτας τῶν λόγων οὐ συνεχεῖς ποιούμενον· εἶναι γὰρ ἂν πάντα ἐπ' ἐμοί τε καὶ ὑπ' ἐμοί, καὶ τοῦτο ὁμαλῶς ὑπὸ πάντων λέγεσθαι τὸ εἰ ἐβούλετο· κἂν βουληθῇ ποτε, τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἔγκλημα. εἰ μὲν οὖν κεχαρισμένον τινὰ ἀκοῦσαι λόγον ζητεῖτε, ὥσπερ ἡνίκ' ἂν πανηγυρίζων τυγχάνω, ληρεῖτε, εἰ δ' ἀνέξεσθε τάληθ' ἐλέγοντος, οὐ πάνυ μέμψεως ἄξιος ἡγοῦμαι φανήσεσθαι. πάντως δὲ οὔτε πανηγυρὶς τὸ νῦν εἶναι οὔτε παρουσία τοσαύτη ξένων, ἐν οἷς ἐξελεγχόμενοι δυσχερῶς οἴσεσθε —λέγω γὰρ οὖν ὡς πρὸς παρόντας τοὺς ἄνδρας— ἀλλ' ἐν ἐλάττωσιν ἢ ἐπὶ Ληναίῳ τὰ τῆς παρρησίας ἔσται. διελέχθην μὲν οὖν ὑμῖν καὶ πρότερον περὶ τούτων, ἡνίχ' ὁ λοιμὸς ἤκμαζε, τοῦ θεοῦ παρελθεῖν κελεύσαντος· εἰρήσεται δὲ καὶ ταῦτα τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενα, ἵν' εἰδῆτε ὅτι ἐγὼ μὲν οὐδ' ἐν αὐτοῖς τοῖς σφαλερωτάτοις καιροῖς ἠξίου ῥαθυμεῖν, ἕτεροι δ' εἰσὶν οἷς λόγων ὀλίγον μέλει. [30]
- 418 Πρότερον μὲν οὖν ἔγωγε οὐκ ᾔδειν πρὸς τί ποτ' εἴη λεγόμενον τὸ προσεγκαλεῖν τοὺς φῶρας, νυνὶ δέ μοι δοκῶ γινώσκειν. ὅταν γὰρ οἷς ἀπαντᾶν ἐπὶ τὰς μελέτας καὶ τὰς ἀκροάσεις προσῆκον, τοῦτο παρέντες ὡς οὐδεὶς ἔσθ' ὁ λέγων αἰτιῶνται, πῶς οὐ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἑτέρων λογίζονται, ὥσπερ ἂν εἴ τινες ἡλίου καθαρῶς φλέγοντος μύσαντες λέγουσι τὸ φαινόμενον οὐκ εἶναι. ἀλλ' οἶμαι. ταῦτα μὲν ἐστὶν αὐτοὺς ἐξαπατώντων, δοκούντων δὲ ἐτέρους. ὡς δ' εἰκὸς τέ

ἐστὶ καὶ δεῖ διανοεῖσθαι περὶ τούτων, εἰ βούλεσθε, ἀκούσατε. ἐγὼ νομίζω τὰς τέχνας καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἄχρι μὲν τοῦ μεταχειρίζεσθαι πρὸς τοὺς μετιόντας εἶναι, τὸ πέρας δ' οὐκέτι πρὸς τούτους, ἀλλ' εἶναι διττὴν χρῆσιν ἀπάσης τέχνης, τὴν μὲν αὐτοῦ τοῦ τὸ ἔργον μεταχειριζομένου, τὴν δὲ τῶν χρωμένων. ὅταν μὲν οὖν τις ἐκλίπη τὰς οἰκείας πράξεις, ὑπεύθυνος κατὰ τοῦτο· ὁ γὰρ δὴ χρῆσθαι βουλευθεὶς κεκώλυται· ὅταν δ' ὁ μὲν ὡς οἶόν τε μάλιστα ἐργάζεται τὰ ἑαυτοῦ, οἱ δ' ἐκποδῶν ὦσιν, οὐχ ὁ πράττων, οἶμαι, τὰ δέοντα ὑπεύθυνος, ἀλλ' οἱ μὴ χρώμενοι. τί χρὴ τὸν ἱατρὸν τὸν ἀγαθὸν ποιεῖν; παρεσκευάσθαι τὰ φάρμακα, τὴν χεῖρα, τὴν ἐπιστήμην· χρῆσθαι δὲ τούτοις κελεύειν οὐκέτι τῆς τέχνης ἐστίν, ἀλλὰ δεῖ τὸν κάμνοντα βαδίζειν, ἢ πέμπειν ὡς ἐκείνον. ἂν δέ γε ὁ ἱατρὸς δέηται τοῦ σωθῆναι δεομένου, ἢ νῆ Δί' ὁ κυβερνήτης τῶν πλεῦσαι δεομένων, ἢ τῶν ἀμφισβητούντων ὁ δικαστής, ἢ τῶν στρατιωτῶν ὁ στρατηγός, ἢ ὁ ῥήτωρ τῶν ἀκροατῶν, ἄνω ποταμῶν ἅπαντ' ἂν εἴη τὰ πράγματα. μὴ γὰρ ὅτι ἐν τοῖς σπουδαίοις καὶ τοσοῦτον ἀξία προήκουσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν βαναύσων τεχνῶν οὐδαμοῦ τοῦτο ἐνομίσθη, τοὺς δημιουργοὺς παρὰ τοὺς χρήζοντας ἰέναι δεησομένους αὐτοῖς χρῆσθαι, ἀλλ' οἱ μὲν χρήζοντες οἰκοδομήσῃα δέονται τῶν τεκτόνων, οὐχ οἱ τέκτονες τούτων· γεωργὸς δὲ ἐπὶ τὰς τοῦ χαλκέως βαδιεῖται θύρας, ὅταν ἢ σμινύης ἢ τινος ἄλλου τῶν τοιούτων δεηθῇ, καὶ πάλιν γε ὡς ἐκείνον ὁ χαλκεύς, ὅταν σίτου. κουρέα δὲ ἤδη πώποτ' εἶδες προσιόντα τῷ καὶ λέγοντα, ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν παράσχες μοι κεῖραι σεαυτὸν, ἢ τῶν ὀνύχων ἀφελεῖν, ἢ ξέσαι, ταῦτα γὰρ ἔσθ' ἢ μὴ τέχνη; ἀλλ' οἶμαι, κἂν ἀλουργίδα τις φορῇ κἂν ὀπωσοῦν ἢ σεμνὸς, αὐτὸς εἴσι παρ' ἐκείνον καὶ καλεῖ γε ὡς αὐτὸν, ὅταν τοῦ τῶν ἐκείνου δεηθῇ. <sup>[5]</sup>

419 Καὶ τί δεῖ μακρόν τινα ἐκτείνειν κατάλογον τεχνῶν; σχεδὸν γὰρ πάντα ὡς ἔπος εἰπεῖν οὕτως ἔχοντα εὐρήσομεν. εἴθ' οἱ μὲν οὐδ' αὐτοὶ μεῖζον φρονεῖν οὐδενὸς ἀξιώσαιεν ἂν, οἶμαι δ' οὐδ' ἴσον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ τέχνην ταύτην ἔχουσιν ὑπηρετεῖν τοῖς πολλοῖς, οὗτοι μὲν τοὺς δεησομένους ἀναμενοῦσι καὶ οὐ ταπεινωθήσονται περαιτέρω τοῦ σχήματος, οἱ δὲ τὴν καλλίστην καὶ τὴν ἐλευθεριωτάτην ἐπαγγελλόμενοι δύναμιν, δι' ἧς ἅπαντα πράγματα ἐξετάζεται καὶ δοκιμάζεται, καὶ μικρὰ καὶ μεῖζω καὶ καλλίω καὶ θάτερα, οὗτοι δ' οὐκ εἰ μὴδὲν ἄλλο, τούτους γε μιμήσονται, καὶ τὴν μὲν τῶν λόγων ἐπιμέλειάν τε καὶ μελέτην αὐτοῖς προσήκειν νομιοῦσι, τὸ δ' ἢ τούτοις ἢ ἑαυτοῖς χρῆσθαι, τοῦτο δ' ἐτέρων ἔργον ἡγήσονται; καὶ ὡς ἔοικεν ὁ μὲν σκυτοτόμος καὶ ὑφάντης, ἐὰν ἀφέντες ἐφ' ᾧ κάθηνται περιέρχονται συλλέγοντες τοὺς προσφοιτήσοντας, οὐ μόνον οὐ πράξουσι τὰ ἐπιβάλλοντα ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ διαφθεροῦσι τὰς τέχνας, ὁ δὲ ῥήτωρ ἐὰν τοὺς λόγους ἀφείλῃ τοὺς ἀκουσομένους συλλέγειν, κάλλισθ' οὕτω περὶ τῶν ἑαυτοῦ βουλευσεται; οὐκ, ἀλλ' οὕτω καὶ μάλισθ', ὡς γ' ἐγὼ φαίην ἂν, τὰ ὑπάρχοντα διαφθερεῖ. καὶ μὴν εἰ πανταχοῦ τὸ τὴν τάξιν λιπεῖν αἰσχρὸν καὶ παρὰ τοὺς νόμους, ῥήτωρ γε μάλιστ' ἂν οὕτω λίποι τὴν τάξιν, εἰ τοὺς τυχόντας θεραπεύων φαυλότερον καθ' αὐτὸν τὸ σχῆμα τῆς τέχνης ποιοῖ. σκέψαι γὰρ εἴ σοι τῶν καλῶς ἐχόντων ἢ λόγον καταλιπόντων εἶναι δοκεῖ τοὺς μὲν γῆμαι προθυμουμενούς παρὰ τὰς τῶν κορῶν θύρας καθέζεσθαι, θεραπεύοντας ἢ αὐτὰς ἢ γονέας ἢ τινα ἄλλον τῶν προσηκόντων, τοὺς δὲ τῶν λόγων ἐπιθυμητὰς εἶναι φάσκοντας ἀμελήσαντας θεραπεύειν τὸν ῥήτορα αὐτὸν καὶ πειρᾶσθαι πείθειν ἀμωσγέπως προσέσθαι σφᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἔπειτα κατατιᾶσθαι καὶ λέγειν ὡς ἄρ' οὐ βούλεται. <sup>[35]</sup>

420 καὶ τίς ὦ πρὸς θεῶν σοι Κάλχας ἢ Μόψος ταῦτα ἐμαντεύσατο; οὐ γὰρ αὐτὸς ἐπειράθη. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἔστ' εἰπεῖν ὡς ἄρα οἱ μὲν τὰς ἄλλας ἐπιστήμας ἢ τέχνας μετιόντες ἴσασι καλῶς ἂν δεῖ βεβουλευθῆναι περὶ αὐτῶν, οἱ δ' ἐπὶ τῶν λόγων ὄντες μόνοι πάντων ἢ μάλιστ' ἂν ἀγνοήσουσιν. ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ κάλλιστον καὶ μέγιστον καὶ ἀληθινώτατόν ἐστιν ὑπὲρ τῶν λόγων εἰπεῖν ὅτι τοὺς μὲν ἄλλοι τι πράττοντας οὐδὲν κωλύει τὰ μὲν τῆς τέχνης ἐπίστασθαι, τὸ δ' ὅπως χρὴ βεβουλευθῆναι περὶ αὐτῶν ἀγνοεῖν. οἱ δὲ λόγοι χωρὶς τῆς ἄλλης

δυνάμεως καὶ τὸ πῶς προσοιστέον ἐστὶν αὐτοῖς παρέχουσι γινώσκειν. εἰκότως οἷς γὰρ περὶ τῶν ἄλλων κρίνειν προσήκει, κομιδῇ περὶ γ' αὐτῶν ἀγνοεῖν οὐκ εἰκός ἐστι. Φέρε δὴ τούτων οὕτως ὑποκειμένων τοῦμὸν θεάσασθε, κἂν μὲν εὐρίσκητε ἢ ῥαθυμοῦντα ἢ τι τῶν πάντων ἄλλο προῦργαίτερον τῆς ἐν τοῖς λόγοις διατριβῆς ποιούμενον ἢ νῦν ἢ πρότερον λέγω, μᾶλλον δ' ὅλως ἐλλειποῦντα ὑπερβολὴν τῆς περὶ ταῦτα προθυμίας τε καὶ σπουδῆς, αἰτιάσθε καὶ μέμφεσθε ὃ τι βούλεσθε. εἰ δὲ καὶ σκώμματος οὐδὲν ἴσως λελοιπότα, ὡς ἄρα αὐτόχρομα λόγος τις εἶην, πέρα δ' οὐδὲν μοι περιείργασται πώποτε πλην ὅσα πρὸς θεοὺς, ταῦτα δ' εἵργασται μὲν καὶ πέπρακται σὺν αὐτοῖς εἰπεῖν εἰς δύναμιν τὴν ἡμετέραν ὡς ἐπιμελέστατα, περιείργασται δ' οὐδαμῶς· εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχοντα φαίνοιτο, συγκαλύψασθε ἐπ' ἀμφοτέροις οἱ μήτε χρῆσθαι τολμῶντες καὶ προσέτι τὰς γυναικας μιμούμενοι, ἅς φασιν, ἐπειδὴν αὐταὶ μηδὲν ὦν δεῖ τῇ γνώμῃ ποιῶσι, τοῖς ἀνδράσι περιτρέπουν τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἀμαρτήματα καὶ κακά. σκοπεῖτε δὴ καθάπερ τινὰς εὐθύνας ἐξ ἀρχῆς ἐξετάζοντες ὡς δυνατόν διὰ βραχυτάτων. ἐμοὶ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς νέψ' ἔτ' ὄντι χρῆσθαι διδασκάλοις καὶ φήμας πρώτας παρ' ἐκείνων ἢ μὴν πρωτεύσειν γενέσθαι μοι. ἀρξάμενος δ' ἐξ ἐκείνου δεῦρ' αἰεὶ διαγέγονα σχολάζων μαθήμασι καὶ λόγοις ὅσα μὴ χρεια σώματος διεκώλυσεν, ἢ χρόνων περίοδοι συμφορὰς ἐνεγκοῦσαι μείζους τῆς προαιρέσεως. <sup>[30]</sup>

421 ἀλλ' ὅμως καὶ τούτοις διεγινόμεθα ὥσπερ τις Ὀδυσσεὺς, ἐχόμενοι τῆς σχεδίας, ἅτε οὐδ' ἔρημοι πλέοντες ἡμεῖς γε, ἀλλ' ὑπὸ τῷ μεγίστῳ καὶ φιλανθρωποτάτῳ τῶν κυβερνητῶν, ὃς ἡμῖν ἀήτας ἀνεῖχε τὸ μὴ καταδῦναι. μόνοι δὲ ὦν ἴσμεν Ἑλλήνων οὐ πλούτου χάριν, οὐ δόξης, οὐ τιμῆς, οὐ γάμων, οὐ δυναστείας, οὐ προσθήκης οὐδεμιᾶς τοῖς λόγοις ἐπεχειρήσαμεν, ἀλλ' αὐτῶν ἐρασταὶ καθαρῶς καταστάντες ἐτιμήθημεν τὰ πρόποντα ὑπὸ τῶν λόγων. ἄλλοις μὲν οὖν ὁμιλία παιδικῶν ἡδὺ, τοῖς δὲ ὡς πλείστα λούσασθαι, τοῖς δ' εἰς πλήθος πιεῖν, τοὺς δ' ἵπποι καὶ κύνες ἐξέπληξαν. καὶ νῆ Δί' οἱ μὲν παιδιᾷ προσέχοντες ἀφροσύνας τῶν λόγων, οἱ δ' ἕτερ' ἄττα σπουδάζοντες. ἐμοὶ δὲ λόγοι πάσας προσηγορίας καὶ πάσας δυνάμεις ἔχουσι. καὶ γὰρ παῖδας καὶ γονέας καὶ πράξεις τε καὶ ἀναπαύσεις καὶ πάντα ἐθέμην τούτους. καὶ τὴν Ἀφροδίτην ἐπὶ τούτοις καλῶ. ταῦτα δέ μοι παίζεται καὶ ταῦτα σπουδάζεται, τούτοις χαίρω, τούτους ἀσπάζομαι, ἐπὶ τὰς τούτων φοιτῶ θύρας, καὶ πολλὰ ἂν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις ἕτερ' εἰπεῖν, παραλείπω τοῦ μὴ φορτικὸς εἶναι δοκεῖν. ἀλλὰ μὴν ὑπὲρ γε τῆς δόξης οὕτω διενόηθην, ἀπαντῶσαν μὲν αὐτὴν δέχεσθαι καὶ στέρχειν· ἢ γὰρ ἂν παντάπασιν βλάξ' εἶην τις· πραγματεύεσθαι δὲ μηδὲν εἰς αὐτὴν ἔξω τῶν λόγων αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὸν βίον ὀρθότητος συμφώνου τούτοις, ἀλλ' εἰ μὲν τις εἰς ταῦτα ὀρῶν βούλοιτο θαυμάζειν, εἰ δὲ μὴ, χαίρειν ἔαν. Παρόδους τοίνυν εἰς τὸ δημόσιον πλείστας ὦν ἐγὼ σύνοιδα ἐποίησάμην, καὶ ταῦτα μὴ πόρρωθεν, εἰ βούλεσθε, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν παρόντων τουτωνὶ χρόνων σκέψασθε. τίνα γὰρ πανήγυριν ἡμεῖς ἢ τίνα σύλλογον παρεῖμεν τὸ μὴ οὐ κοσμήσαι τὴν πόλιν ἐν τῷ μέσῳ; καὶ ταῦτα οὐκ ἐνδεία δόξης. <sup>[30]</sup>

422 σὺν γὰρ θεοῖς εἰπεῖν τοσαύτη γεγένηται ὥστε μὴ ἀγωνίζεσθαι δεῖν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν αὐτὴν, ἀλλ' ἀσφαλῶς ἔχειν σιωπᾶν ὑπὲρ τοῦ τὴν οὖσαν διασώσασθαι. καὶ μὴν τοῖς ἰδίᾳ συνιέναι σπουδάσασιν οὐκ ἀγωνιζόμενον μόνον παρέσχον ἑμαυτὸν, ἀλλὰ καὶ παραδεικνύντα ἐπιεικῶς ἐξ ὧν ὥμην τι βελτίους ἔσεσθαι. εἶεν. τὰ μὲν ἡμέτερα τοιαῦτα καὶ τούτοις παραπλήσια. σκέψασθε δὲ καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἐν τῷ μέρει πρὸς ταῦτα, ὧς δυσέρωτες ὑμεῖς, οἱ φιλεῖτε μὲν οὕτως διαφερόντως καὶ τῶν Ἑλλήνων ἄκρον εἶναι πεπιστεύκατε, καὶ ταῦτα κἂν τοῖς γυμνασίοις καὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν βοᾶτε, πεπόνθατε δὲ— οὐδὲν ἐρῶ πικρότερον, θαρρεῖτε— ταυτὸν τοῖς παισὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. καὶ γὰρ ἐκείνοις ἀρκεῖ τοὺς πατέρας αὐτοῖς εἶναι τοιούτους, αὐτοὶ δ' ὡς τὰ πολλὰ τρυφῶσι· καὶ ὑμῖν ἀρκεῖ παρεῖναι ἐμὲ καὶ λέγειν, τὸ δ' ἀπαντᾶν καὶ μετέχειν τῶν ξένων ἅπαν ἡξιώσατε εἶναι. ἀλλ' ἀντὶ τοῦ βαδίζειν ἐπὶ τὰς

ἀκροάσεις περὶ τὰς κολυμβήθρας οἱ πλείους διατρίβετε, εἴτα θαυμάζετε, εἴ τινες ὑμᾶς τῶν λεγόντων λανθάνουσι· τὸ δ' ἀληθὲς οὐ βούλεσθε, οἶμαι, πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς λέγειν, ὅτι οὐκ ἔνεστι λίθων ἑρῶντας οὐδὲ λουτρῶν ἐξηρημένους οὐδ' ἂ μὴ δεῖ τιμῶντας τὰς περὶ τοὺς λόγους διατριβὰς γινώσκειν, ἀλλὰ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀνατίθεται ἔμοι καὶ βλασφημεῖτε μετ' εὐφημίας, εἰ γὰρ ἐβούλετο, καὶ τοιαυτὶ λέγοντες, ὡς νῦν γε νυστάζοντα δηλονότι. καίτοι λόγος μὲν λόγον, ὡς φησιν Ὅμηρος, ἀμείβεται, καὶ ὅποι' ἄττ' ἂν εἴπῃ τοιαῦτ' ἂν ἀκούσεσθαι χρὴ προσδοκᾶν, ῥήτορα δ' εἶναι φάσκοντα λαβόντα αἰτίαν οὐ προσήκουσαν μὴ χρῆσασθαι τοῖς οἰκείοις ὀργάνοις ἔσχατα συμφορᾶς. Ἐγὼ τοίνυν θεῶν εὐμενῶν ὄντων τοὺς μὲν κατ' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀγῶνας οὐ σφόδρα φήσαιμι ἂν δεδιέναι, δέδοικα δὲ τοὺς δεινοὺς ἀνταγωνιστάς. εἶπω τίνας; τοὺς λίπα ἀλληλιμμένους τουτουσί καὶ τὸν φοίνικα περικομίζοντας, οὐκ εἰς ἀκροάσεις μὰ Δία ῥητόρων συγκαλοῦντας, ὥσπερ ἐγὼ καὶ περὶ Κῶν ταυτηνὴν τὴν Μεροπίδα καὶ ἐν Κνίδῳ ποτὲ εἶδον ἐπ' ἑμαυτοῦ γενόμενον, ἀλλ' ἴστε ὅτι δεξαμενὰς ἐπαινοῦσι, καὶ δεῦρ' ἄγ' ἰὼν νῆα κατάστησον, καὶ τοῖς καταίρουσι τοιαῦτ' ἐπαγγέλλουσι καὶ τοιαῦτα προξενοῦσιν. <sup>[5]</sup>

423 ὅταν οὖν ἐτέρωθεν μὲν ὁ ῥήτωρ ἀγωνιούμενος εἰσῇ, ἐτέρωθεν δὲ ὁ ῥέμβος ὑμῖν ἀμφιθαλὴς ἦκῃ τὰ τοιαῦτα ὑπισχνούμενος, εἰκότως, οἶμαι, συμβαίνει τὴν νίκην ἐκείνου τοῦ μέρους γίνεσθαι, καὶ μήτε πρεσβύτερον μηδένα μήτε νεώτερον ῥαδίως ἐθέλειν σωφρονεῖν. ταῦτ' ἐστὶν ἂν τοὺς λέγοντας ὑποσκελίζει, ταῦθ' ὥσπερ νέφος ἢ σκοτόμαινα ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς περὶ παιδείαν καλοῖς. πρὸς δὲ τούτοις οἱ κατάπτυστοι σοφισταὶ πείθουσιν ὑμᾶς ὡς ἄρα καὶ τῷ Ὀμήρῳ τοῦτο μέγιστον ὑπάρξειεν, υἱὸν Μέλητος γενέσθαι. πᾶς τις οὖν ἵεται σπουδῇ παρὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ φιλοσοφῆσων ἐκεῖ, καὶ οὐδὲ ἐξ αὐτῶν τούτων ἐνθυμηθῆναι δύνασθε εἰ τὰ μάλιστα ἀληθῆ λέγουσιν, ὅτι οὐδ' αὐτῷ τῷ Ὀμήρῳ ἥρκει παρὰ τὰς ὀχθὰς ἐσκηνῆσθαι τοῦ πατρὸς, οὐδὲ τοῖς ἰχθύσι συμπαρανεῖν ἀδελφοῖς οὖσιν ἑαυτοῦ, ὡς ὁ τούτων λόγος, ἀλλ' οὕτως αὐχμηρόν τινα ἐβίω βίον ὥστε πολλὰ δὴ δῆλός ἐστι στέργων, εἰ τῶν ἀναγκαίων εὐποροίη, λουτρά δὲ αὐτοσχέδια καὶ δὴ ἐπ' ὀνήσει καμνόντων σωμάτων, ὡς φησι Πλάτων, ἀπεδέχετο, περαιτέρω δὲ οὐκ εἶα τρυφᾶν. τὸ δὲ πλείστην ἅπασιν ἀπάντων ὀλιγωρίαν ἐμπεποιηκὸς ἢ ἀδιήγητός ἐστιν αὕτη φθορά. πᾶς γὰρ τις δεδιὼς μὴ φθάσειε προδιαφθαρεῖς, αὐτὸν ἐλπίζων ἀπόλλυσι, πάντα μὲν τὰ αἰσχίστα ἐν κέρδους τάξει τιθέμενος, πᾶν δ' ὅσον χρηστὸν ζημίαν καὶ πόνους ἄλλως ὑπολαμβάνων, ὡς εἰ μὴ ἀμφοτέρα λωβηθεῖς ἀπίοι παρὰ τοὺς πλείονας καὶ τὴν γνῶμην καὶ τὸ σῶμα, οὐκ ἐσομένης αὐτῷ χώρας ἐκεῖ. τὸ δ', οἶμαι, πᾶν τούναντίον ἦν· ἐπειδὴ τοιαῦτ' ἀφέστηκεν, ἀπολαῦσαι τοῦ βίου τὰ κάλλιστα, ἕως ἔξεστιν, ἴν' εἰ μὲν τῆς σωζομένης μοίρας εἴημεν, ἐν τοῖς καλλίστοις σωζοίμεθα, ἐν μαθήμασι καὶ λόγοις, καὶ μὴ τὴν ὕειον ἀρμονίαν ἡρμωσμένοι νύκτα ἐκ νυκτὸς καὶ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας καλινδοίμεθα, εἰ δὲ μὴ, κέρδος γ' ἢ πᾶν ὃ τί τις προὔλαβεν. <sup>[5]</sup>

424 ἢ πρὸς θεῶν λούσασθαι μὲν κέρδος ἐστὶ ζῶντα, ὃ καὶ τελευτήσαντα μενεῖ δῆπουθεν, λόγων δὲ ὦν εἵργεσθαι μετὰ τὴν τελευτὴν ἀνάγκη, τούτων ζῶντα ἀπολαῦσαι, καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἐτέρῳ παρόντα, ἀηδία, καὶ τῇ μὲν ἐταίρῳ συγγενέσθαι κεφάλαιον εὐδαιμονίας, ἀνδρὶ δὲ τῷ πρώτῳ τῶν Ἑλλήνων συγγενέσθαι καὶ ὁσονοῦν εἰς κατάραν τελεῖ; καὶ τῇ μὲν γαστρὶ χαριστέον, ἐξ ἧς αἱ πλεῖσται τῶν νόσων, ὅσα δ' εἰς λόγους ὕθλον ἄλλως καὶ σκιὰν ὑποληπτέον, ὧ χρηστοὶ καὶ τὴν οἰκουμένην ὑμεῖς παιδεύοντες πρὶν ὑμᾶς αὐτούς; ἀλλ' ὥσπερ ἐμὲ ἀξιοῦτε βούλεσθαι λέγειν, οὕτως ὑμῖν αὐτοῖς παρακελεύεσθε ἐμὲ ποιεῖν βούλεσθαι λέγειν, εἰ δὲ μὴ, ἐκάτεροι τὸ ἑαυτῶν πράξομεν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' οὕτως ἀνήσω λέγων, ἕως ἂν θεὸς εὐμενὴς ᾖ, ὑμεῖς δὲ ἀγνοήσετε ἀεὶ. ταῦτ' οὖν, εἰ μὲν βούλεσθε, ἀπολογίαν, εἰ δὲ βούλεσθε, ἐπιτίμησιν ἀπ' εὐνοίας, εἰ δὲ καὶ ὡς ἀμφοτέρα εἰρήσεται, ἀλλ' οὖν ἀληθῆ γε καὶ συμφέροντα ἀκούειν ἅπασιν εἴρηται. ἢ οὖν παυστέον, φησὶ Δημοσθένης, τούτων τῶν ἐθῶν, ἢ τοῦ γ' Ἱππολύτου καὶ τοῦ Βελλεροφόντου μὴ ῥαδίως οὕτως καταψεύδεσθε. <sup>[20]</sup>